

Харківський національний університет
імені В. Н. Каразіна

МАТЕРІАЛИ XXXIII-ї МІЖНАРОДНОЇ КРАЄЗНАВЧОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ МОЛОДИХ УЧЕНИХ

присвяченої 100-річчю з дня народження Героя України
академіка П. Т. Тронька (1915–2011)

ІСТОРІЯ ПОВСЯКДЕННОСТІ У ЛОКАЛЬНОМУ ВИМІРІ

11 грудня 2015 р.

СТЕНДОВІ ДОПОВІДІ

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Історичний факультет

Студентське наукове товариство

Центр краєзнавства імені академіка П. Т. Тронька

Харківський національний медичний університет

Центр медичного краєзнавства

Харківський національний університет міського господарства

імені О. М. Бекетова

Матеріали

XXXIII-ї Міжнародної краєзнавчої конференції молодих вчених,
присвяченої 100-річчю з дня народження

Героя України, академіка П. Т. Тронька (1915–2011)

ІСТОРІЯ ПОВСЯКДЕННОСТІ У ЛОКАЛЬНОМУ ВИМІРІ

Харків — 2016

УДК 908:94 (477) (063)
ББК 63.3 (4укр) я 431
М34

*Затверджено до друку науково-методичною радою
Центру краєзнавства імені академіка П. Т. Тронька ХНУ імені В. Н. Каразіна
(протокол № 1 від 14 січня 2015 року)*

Публікується у авторській редакції.

Матеріали XXXIII-ї Міжнародної краєзнавчої конференції молодих вчених, присвяченої 100-річчю з дня народження Героя України, академіка П. Т. Тронька (1915–2011). — Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. — 44 с.

Матеріали традиційної XXXIII-ї Міжнародної краєзнавчої конференції молодих вчених включають тези доповідей і повідомлень з проблем історії повсякденності. Збірник розрахований на всіх тих, хто цікавиться проблемами краєзнавства та такого сучасного напрямку в науці, як історія повсякденності.

Материалы XXXIII-й Международной краеведческой конференции молодых ученых, посвященной 100-летию со дня рождения Героя Украины, академика П. Т. Тронько (1915–2011). — Харьков : ХНУ имени В. Н. Каразина, 2016. — 44 с.

Материалы традиционной XXXIII-й Международной краеведческой конференции молодых ученых включают тезисы докладов и сообщений по проблемам истории повседневности. Сборник рассчитан на всех тех, кто интересуется проблемами краеведения и такого современного направления в науке как история повседневности.

УДК 908:94 (477) (063)
ББК 63.3 (4укр) я 431

М34

© Харківський національний університет
імені В. Н. Каразіна, 2016
© Центр краєзнавства імені академіка
П. Т. Тронька, 2016
© автори, 2016

Петро Тимофійович Тронько
(1915–2011)

Народився в с. Заброди на Харківщині.
Закінчив історичний факультет Київського
університету. Доктор історичних наук
(1968), професор, академік АН УРСР
(НАН України).

Працював заступником Голови Ради
Міністрів УРСР (1961–1978). Керував
відділом історико-краєзнавчих досліджень
Інституту історії АН УРСР (з 1979),
у 1990 р. очолив відроджену Всеукраїнську
(з 2008 — Національну) спілку краєзнавців
України.

Лауреат Державної премії СРСР в галузі
науки і техніки (1976). Герой України
(2000). Почесний громадянин міста
Харкова (2002) та Харківської області
(2011), багатьох інших міст України.
Почесний член Харківського національного
університету імені В. Н. Каразіна (1997).

ЗМІСТ

Від оргкомітета.....	5
Еремеев П. Теоретические обобщения в локально-исторических исследованиях (пленарна доповідь).....	6
Бояркіна Л. Діяльність українських громад у другій половині XIX ст. через призму праць істориків XX–XXI ст.	10
Василевська І. «Зелений» туризм в наукових і навчально-методичних публікаціях незалежної України.....	11
Голик А. Розкопки курганного могильника №2701 поблизу с. Дмитрівка Бердянського району (2013–2015 рр.).....	13
Грошкіна К. Особливості жіночого стилю управління в підручниках і посібниках з менеджменту.....	15
Гусенко В. Роман У. Еко «Ім'я рози» як інтертекстуальний твір минулого про сьогодні.....	16
Змійвська А. До питання етнічної інтерпретації населення Красногірського біритуального могильника салтівської культури.....	18
Катюк Я. Готовність науково-педагогічних працівників внз до дистанційного навчання як наукова проблема післядипломної освіти.....	20
Кумонок В. Взаємодія між офіційним сайтом НТУУ «КПІ» та його сторінкамив соціальній мережі «ВКонтакте».....	21
Олійник Г. Колірна композиція намистин (за матеріалами жіночих поховань пізньосарматських могильників).....	23
Савенок Д. Низові ініціативи в НТУУ «КПІ».....	25
Сидорова Д. Особливості впливу ісламу на мистецтво книги в Арабському Халіфаті.....	27
Шакбу'а М. Українська культура часів Другої Світової війни в підручниках з історії української культури для ВНЗ.....	28
Шевченко Г. Стиль модерн на сторінках навчальних посібників з культурології.....	30
Список скорочень.....	33
Премії, що встановлені на Міжнародній краєзнавчій конференції молодих учених.....	36
Фотолітопис конференції.....	37

ПРО КОНФЕРЕНЦІЮ

В середині 80-х рр. XX ст. в Україні посилювався інтерес до краєзнавства. Це знайшло своє відображення у ряді фактів, серед яких заснування спочатку Всеукраїнської, а потім і Міжнародної (за статусом) конференції молодих вчених.

Серед учасників перших конференцій — ті, що в наш час стали відомими вченими, громадськими та державними діячами. За ці роки надзвичайно розширився спектр наукових досліджень, а пошук молодих вчених зосередився на проблемах таких сучасних напрямків в історичній науки, як локальна і регіональна історія, історія повсякденності і ментальності, гендерная історія.

Збірник тез XXXIII-ї Міжнародної краєзнавчої конференції молодих вчених «Історія повсякденності у локальному вимірі», присвяченої 100-річчю з дня народження Героя України П. Т. Тронька (1915–2011), що проходила 11 грудня 2015 містить біля 100 (разом зі стендовими) доповідей, які були представлені учасниками з 16 міст України, Польщі і Білорусі.

Співорганізаторами конференції виступили історичний факультет ХНУ імені В. Н. Каразіна та його студентське наукове товариство, Центр краєзнавства імені академіка П. Т. Тронька, Центр медичного краєзнавства Харківського національного медичного університету та Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова.

Оргкомітет

Еремеев Павел

ХНУ имени В. Н. Каразина (к.и.н., доцент)

Теоретические обобщения в локально-исторических исследованиях

В современной исторической науке всё более распространёнными становятся локально-исторические исследования. Это и неудивительно, ведь на локальном материале часто можно увидеть те тенденции и процессы, которые теряются при исследовании исторических процессов на уровне стран и континентов. Однако постепенно, с увеличением количества исследований в области локальной истории, всё более остро встал возникать вопрос о том, как обобщить накапливаемый локально-исторический материал. Как не утонуть в море открытых фактов?

Очевидно, что локально-исторические исследования ценны возможностью проводить сравнительный анализ, выяснять, не является ли наблюдаемая на «большом масштабе» картина «средней температурой по больнице». Локальный масштаб позволяет понять, не является ли получаемая при общей генерализации картина лишь научной абстракцией, оторванной от реальной жизни.

Например, если статистика фиксирует рост грамотности в целом по стране, локально-исторические исследования дают возможность понять, что стоит за цифрами статистики: как различался уровень грамотности по отдельным регионам, с чем связаны различия, и, наконец, что понималось под грамотностью. Как она воспринималась в обществе? Какие социальные, культурные процессы стояли (и стояли ли вообще) за сухими цифрами статистики?

Но возникает проблема: в принципе, сравнить и найти сходства можно в чём угодно. Можно сравнивать принципы реализации власти в первобытном племени и США, но насколько научно-корректными будут такие сравнения? Между нацизмом и сталинизмом можно указывать на сходства, можно на различия. но что стоит за этим? Когда мы можем говорить о типологическом сходстве, а когда — лишь о случайных совпадениях? Та же самая проблема возникает при сравнении общих тенденций и локальных проявлений. Как решить эту проблему?

Научно корректное сравнение — это то сравнение, которое основано на теории. Вообще, теория лежит в основе науки. В современной исторической науке недостаточно просто поднять архивные документы и пересказать их содержание. Недостаточно и просто уточнить некоторые факты. Очень часто западные исследователи, читая работы отечественных учёных, задаются вопросом «и что?». Что следует из приведенных фактов? Как они дополняют наши знания? Не будете же Вы всерьёз утверждать, что знание, например, имён священников некоего сельского прихода само по себе может заинтересовать широкую научную общественность. Тут есть краеведческий интерес, возможно, интерес членов прихода. но что это даст науке?

Тут нам может помочь принцип междисциплинарности. Сейчас мы не будем касаться вопроса о соотношении терминов «междисциплинарность», «мультидисциплинарность», «кросс-дисциплинарность». В целом, междисциплинарный подход ориентирует исследователя на заимствования категорий, методов и принципов из разных областей знания. Эмпирические факты можно объяснить, сравнить с общими историческими процессами, если всё это попытаться интерпретировать в рамках тех подходов, концепций, которые применяются, например, в социологии, культурологии, психологии, и т. д. И тогда за kaleidoscope фактов можно увидеть, соответственно, социологические, культурологические, психологические закономерности. И это даёт результаты. Приведу пример из собственных исследований. Применив религиоведческую теорию «церковь-секта» к изучению старообрядчества, мне удалось выявить те общие закономерности, которые прослеживаются и в истории старо-

обрядчества XIX в., и в истории даосской секты «Джигуан-Дао» XX в.

Теория даёт возможность сориентироваться в массе эмпирического материала. И в подобных теоретических интерпретациях есть двойная польза: с одной стороны, они дают возможность понять, объяснить эмпирический материал, а с другой — проверить применимость и корректность самой теории. И если теория не работает на исследуемом материале, можно попытаться выяснить, чем это вызвано: некорректностью самой теории, местными особенностями.

Но тут есть свои подводные камни: используя те или иные теоретические концепции для интерпретации эмпирического материала, мы сталкиваемся с проблемой герменевтического круга. Очевидно, что применение той или иной концепции должно базироваться на её адекватности исследуемым процессам. Однако изучение самих процессов невозможно без предварительной постановки проблемы, которая не может не формулироваться в рамках той или иной концепции.

Получается замкнутый круг, ведь поставленные вопросы часто эмплицитно содержат в себе ответы. Ведь, как отмечал Марк Блок, источники «говорят лишь тогда, когда умеешь их спрашивать». В этом плане ценной является идея Ганса Гадамера о том, что «понимание должно постоянно заботиться, чтобы разрабатывать адекватные самой сути дела проекции смысла, а это значит, что оно должно идти на риск сознательных предвидений, которые ещё должны быть подтверждены «сутью дела». То есть, различные социологические, культурологические концепции следует рассматривать именно как научные гипотезы (предвидения), которые должны быть подтверждены или опровергнуты исследуемой эмпирикой. Т. е. выход из герменевтического круга заключается в апробации сразу нескольких концепций для интерпретации фактического материала.

Впрочем, это только частично решает проблему. Всё равно, как справедливо отмечает современная исследовательница методологии истории Эва Доманская в работе «История и современная гуманитаристика», «когда новые исследовательские проблемы включаются в обязательные познавательные теории, выводы,

которые будут результатом такого исследования, являются легко предвидимыми и подтверждают лишь то, что мы знаем». Ведь теории и категории указывают, что и как видеть при исследовании определённого явления.

Чтобы решить эту проблему Эва Доманская предлагает не просто механически применять имеющиеся теоретические построения для интерпритации исследуемых исторических фактов, а создавать новые теории, так называемые «теории снизу». Конечно, нельзя приступить к изучению материала без предварительных допущений (сознательно или бессознательно мы всегда исходим из уже имеющихся представлений при познании нового). Но имеющиеся теории, по мысли Доманской, должны служить именно основой для начальной постановки исследуемых вопросов. Результатом же должно быть построение «теории снизу».

Мне представляется, что замечания Эвы Доманской вполне обоснованы. Но, всё же, нужно сделать одну оговорку. Исследовательница, говоря о необходимости создания «теории снизу», имеет ввиду ситуацию в западной гуманитаристике, где применение существующих теорий для интерпритации фактического материала — вещь самоочевидная. В украинских же условиях даже этот этап, в большинстве своём, не пройден. Огромное количество диссертаций вообще защищаются без каких либо теоретических обобщений, о методологии диссертант часто задумывается в самом конце, чтобы хоть что-то формально написать во вступлении. Реально же исследование проводится на уровне позитивизма XIX в. (причём без осознания этого факта). Возможно, отечественным историкам для начала придётся пройти этап интерпритации материала исходя из имеющихся теорий, и лишь затем переходить к созданию «теории снизу».

Но так или иначе, именно теоретические обобщения дают возможность исторической науке сохранять свой научный статус. А в локально-исторических исследованиях, с их акцентом на частном, уникальном, теоретические интерпритации особо актуальны.

Бояркіна Лілія
НТУУ «КПІ» (студентка)

Діяльність українських громад у другій половині XIX ст. через призму праць істориків XX–XXI ст.

Постановка наукової проблеми. Радянські й пострадянські історики по-різному оцінюють становлення української національної ідеї під впливом громад.

Новизна теми полягає в тому, що на сьогодні невелику кількість праць присвячено порівнянню поглядів різних істориків щодо впливу громадівського руху на становлення української нації.

Актуальність теми: її дослідження допоможе проаналізувати національно-культурницьку діяльність громадівського руху XIX ст. через призму праць істориків XX–XXI ст. До того ж нині все помітніше, яку роль національна свідомість відіграє в повсякденному житті.

Мета роботи: порівняти погляди радянських дослідників, істориків української діаспори та сучасних істориків на популяризацію національної ідеї в другій половині XIX ст.

Джерельну базу становлять книга історика української діаспори: Міяковський В. «Ненадруковане й забуте» (Українська вільна академія наук у США, 1984.), книги сучасних українських істориків: Побірченко Н. «Педагогічна і просвітницька діяльність українських Громад у другій половині XIX — на початку XX століття» (К.: Науковий світ, 2000), Сарбей В. «Національне відродження України» (К.: Альтернативи, 1999), радянські дослідження в підручниках: Історія УРСР (К.: Наук. думка, 1967), Історія УРСР (К.: Наук. думка, 1981).

Використано загальнонаукові (аналіз, синтез, узагальнення) та спеціальні (порівняльно-історичний) методи дослідження.

Висновок. У дослідженнях істориків української діаспори (на прикладі праць Міяковського, Лавріненка) надано перелік передумов створення й становлення громад, висвітлено напрями їх науково-просвітницької діяльності, але особливу увагу приділено політичній, а не культурно-просвітницькій діяльності

громад. Якщо взяти дослідження радянських істориків, у них більшість фактів щодо впливу українських громад на розвиток національної ідеї пропущено, а інформація про те, що діяльність українських громад охоплювала значну частину українців, увійшла до їхньої повсякденності, спростовується. Проте з 1980-х рр., у підручниках з історії УРСР вже простежується інформація про «просвітницьку діяльність напівлегальних організацій під назвою «громади». В радянських підручниках особливо наголошується, що український громадівський рух не мав чітко сформованої мети.

У виданнях авторів української діаспори кінця ХХ ст. вже явно почала простежуватися думка, що громадівський рух відіграв неабияку роль у відновленні національної свідомості українців шляхом культурно-просвітницької діяльності, а отже — впливу на повсякдення. Видання років незалежної України і загалом більшість сучасних видань, присвячені окресленій тематиці, пронизані ідеєю важливості відродження національної свідомості, зокрема й завдяки культурному просвітництву, популяризації української національної ідеї в засобах масової інформації, на прикладі діяльності київської старої громади. Акцент у діяльності громад ставиться на величезній потенційній силі, яку мав український рух другої половини ХІХ ст., зведений літературної й культурницької течії.

Василевська Ірина
НТУУ «КПІ» (студентка)

«Зелений» туризм в наукових і навчально-методичних публікаціях незалежної України

Постановка наукової проблеми. Екологічна ситуація в містах України залишає бажати кращого, з'являється потреба відновлення гармонії з природою, тож цілком закономірно поширилися спроби поєднати відпочинок з оздоровленням та окультуренням, і про це пишуть наукові роботи.

Новизна: в роботі розглядаються напрацювання провідних дослідників «зеленого» туризму в Україні.

Актуальність теми: її вивчення допоможе систематизувати погляди дослідників на види «зеленого» туризму серед українців, причини його поширення.

Мета роботи: виділити основні здобутки науковців у дослідженні «зеленого» туризму в Україні та тенденцій щодо його поширення.

Джерельну базу становлять навчальні посібники «Географія туризму» (С. П. Кузик, К.: Знання, 2011) та «Організація туристичної діяльності» (В. Ф. Кифяк, Чернівці: Книги-XXI, 2003), публікації В. М. Мацука (2011), Є. О. Бойка та О. С. Бойка (2010), «Легендарні села України» (Роглев Х. Й., Бошицький Ю. Л., К.: Книга, 2009).

Використано загальнонаукові (аналіз, синтез, узагальнення) та спеціальні (порівняльно-історичний) методи дослідження.

Висновок. Науковці передусім виділяють такі основні види «зеленого» туризму — сільський та екологічний. Велику увагу звертають на відмінності цього виду туризму від інших (стійке природокористування, менша ресурсо- й енергоємність, особиста участь у соціально-економічному розвитку територій, екологічна освіта туристів). Проводилися порівняння різних місцевостей і було визначено, що в одних сільський туризм доповнює певний профільний вид рекреаційної діяльності, в інших — є різновидом екотуризму або формою високоприбуткового приватного підприємництва на зразок європейського малого готельного бізнесу. Також автори підкреслюють, що в Україні «зелений» туризм обмежений сезонністю, тому пропонують навіть його додаткову назву «літній». Попри деякі організаційні проблеми в українському «зеленому» туризмі, дослідники високо оцінюють його вплив на повсякденність, зазначаючи, що він може підтримувати місцеву культуру в сільських районах, заохочувати місцеві громади до відновлення історичних, мистецьких та природних пам'яток, народних звичаїв та промислів, розширює сферу зайнятості населення, поліпшує економіку, екологію. Також було виділено типові (Карпати) й нетипові (наприклад, дикі пляжі на узбережжі Чорного моря) напрями «зеленого» туризму.

Також порушено проблему можливих наслідків надлишкового розвитку туризму для характеристик місцевості.

Отже, розробленість теми «зеленого» туризму в наукових і навчально-методичних публікаціях свідчить про важливість цього напрямку в повсякденному житті сучасної України.

Голик Арсеній
БДПУ (аспірант)

Розкопки курганного могильника №2701 поблизу с. Дмитрівка Бердянського району (2013–2015 рр.)

Бердянський район багатий на археологічні пам'ятки, які датуються від неоліту до середньовіччя. В той же час на території району розкопано мало пам'яток. У ХХ ст. дослідженням Бердянщини займалися такі вчені, археологи та краєзнавці як С. І. Андрух, В. В. Дворниченко, Б. М. Граков, О. Я. Огульчанський, Д. Я. Сердюков, Г. М. Тощев, М. М. Чередниченко, Ю. А. Шилов та ін. [1, с. 7–8].

Протягом трьох років (2013–2015 рр.), археологічна експедиція Бердянського державного педагогічного університету, проводила науково-рятувальні розкопки курганного могильника №2701, що знаходився у 2 км на південний захід від с. Дмитрівка Бердянського району Запорізької області і в 2,5 км на захід від р. Кільтічі. Всі кургани тривалий час розорювались, а у трьох з них насип був повністю розорений.

За три роки експедиція розкопала сім курганів висотою від 0,1 до 4,5 метра. Всі кургани розкопувались на знесення із залишенням бровок, витягнутих по осі північ-південь або схід-захід (кургани №5–6). Під насипами курганів знаходилося 44 поховання: курган №1 — 6 поховань, курган №2 — 6 поховань [3, с. 101–119]; курган №3 — 4 поховання, курган №4 — 1 поховання, курган №5 — 6 поховань [4, с. 52–76]; курган №6 — 11 поховань, курган №7 — 10 поховань [5]. Під курганами розкопано 30 поховань доби бронзи: 5 поховань ямної КІС, 5 катакомбної КІС, 1 культури багатоваликової кераміки та 20 зрубної КІС (три з них були

поховані у кам'яних скринях (цистах). Цікаво, що на південній околиці с. Дмитрівка відкрито поселення зрубної культура [1, с. 11].

Серед інших поховань чотири залишили скіфи (три зруйновані), по одному сармати, печеніги, половці та кочовики.

У більшості поховань знайдено поховальний інвентар: ліпні горщики, прикраси, прикраси з бронзи, кістки (астрагали, пряжка), кам'яні розтиральники, скіфський акінак V ст. до н. е. та предмети, які, можливо, пов'язані з поминальними ритуалами. Цікавий ліпний горщик з орнаментом стояв у похованні №4 курган №1 зрубної КІС.

В 2015 році курганный могильник №2701 був повністю розкопаний і знятий з обліку. Але на зйомках зі супутника можна побачити плями довкола центрального кургану (№6). Ці плями зафіксовані за допомогою GPS-навігатора супутникової системи навігації [2, с. 12]. Імовірно, що до курганного могильника №2701 входило ще понад 18 курганів, які були повністю зруйновані оранкою починаючи з середини XIX ст.

Література:

1. Голик А. А., Куса А. В. Археологічна розвідка у Бердянському районі Запорізької області в 2013 р. // НА АИ НАНУ. — К., 2013.
2. Голик А. А., Дімітров В. В., Камаєв О. О. Археологічна розвідка у Бердянському та Приморському районах Запорізької області в 2014 р. // НА АИ НАНУ. — К., 2014. — 37 с.
3. Папанова В. А., Тощев Г. Н. Курганы у с. Дмитровка Бердянского района Запорожской области // Старожитності Степового Причорномор'я і Криму. — Запоріжжя, 2014. — Т. XVII. — С. 107–121
4. Папанова В. А., Тощев Г. Н., Голик А. А. Раскопки курганного могильника у с. Дмитровка Бердянского района Запорожской области // Старожитності Степового Причорномор'я і Криму. — Запоріжжя, 2015. — Т. XVIII. — С. 52–76
5. Папанова В. А., Тощев Г. Н., Голик А. А., Каира Ф. В., Тощев А. Г. Раскопки Курганный могильник №2701 (с. Дмитровка Бердянского района Запорожской области) в 2015 г. // НА АИ НАНУ. — К., 2015.

Грошкіна Каріна
НТУУ «КПІ» (студентка)

Особливості жіночого стилю управління в підручниках і посібниках з менеджменту

Постановка наукової проблеми. В сучасному світі участь жінок у громадській діяльності й управлінні підприємством є суттєвою частиною повсякденної культури. Тож з'явилося досить багато теоретичних розробок, присвячених особливостям жіночого управління. Новизна теми полягає в тому, що відповідні праці ще не досліджувались як джерела з історії повсякденності.

Актуальність теми: її розкриття дасть змогу детальніше дізнатися про те, як у сучасному управлінні сприймають особливості методів керування жінок і чоловіків.

Мета роботи: визначити, які основні особливості жіночого стилю управління привернули найбільшу увагу дослідників.

Джерельну базу становлять підручники й посібники з менеджменту, авторами є М. Завгородній (К.: Знання, 2008); М. Киянова (М.: НОРМА, 2010); Є. Комаров (М.: Дашков і Ко, 2010); колектив за ред. Г. Некифорова (М.: Бератор-Прес, 2003); колектив за ред. С. Рєзника (К.: Центр учбової літератури, 2006); Т. Хохлова (К.: Вид. КНЕУ, 2008); А. Чирикова (М.: НОРМА, 2003).

Використано загальнонаукові (аналіз, синтез, узагальнення) і спеціальні (історико-порівняльний, історико-генетичний) методи дослідження.

Висновок. Отже, дослідники фокусують увагу на таких повсякденних аспектах жіночого управління: як у багатьох країнах, так і в Україні, жінок у керівництві меншість. Спостереження показали, що, зайнявши керівну посаду, жінка намагається приховати природні жіночі риси (наприклад, сентиментальність, доброту, поблажливість). Згодом це призводить до «перетворення» на чоловіка-менеджера.

Жінкам-керівникам притаманне колегіальне рішення проблем і прийняття рішень, відносини демократичніші. В загальному це можна охарактеризувати як взаємодію з підлеглими; як наслідок, вони беруть участь в управлінні фірмою,

розподіляють владу, заохочують і зацікавлюють підлеглих у виконуваній роботі та її результатах. Жінки емоційніші за чоловіків, вразливіші, гостріше сприймають критику, образи, грубість, але це не заважає бути об'єктивними, конструктивними й підтримувати свій авторитет.

За даними досліджуваних праць, жінка-керівник здатна краще сприймати й аналізувати деталі подій, скрупульозно розділити ціле на частини та логічно аналізувати елементи цілого.

Однак, попри відмінності між «м'яким» стилем управління жінки і «жорстким» чоловічим менеджментом, дослідження багатьох ситуацій в управлінні доводять, що представниці слабкої статі здатні на жорсткі управлінські технології, але в пом'якшеній формі. На цих моментах фахівці з менеджменту зупиняються також як на повсякденних.

Незважаючи на державні програми, деякі гендерні зрушення в управлінні, значною проблемою є дотримання рівності жінок і чоловіків на ринку праці. Потрібно ще більш активізувати законодавчу діяльність, удосконалювати системну роботу щодо гендерних стереотипів. На жаль, в Україні окремі особи, які мають впроваджувати механізми гендерної рівності, лише починають ознайомлюватись з цими проблемами. Гендерний підхід ще не став природним способом міркування.

Гусенко Вікторія
КНЛУ (студентка)

Роман У. Еко «Ім'я рози» як інтертекстуальний твір минулого про сьогодення

Упочині було Слово, й Слово було в Бога, й Бог було Слово. Слово, обрамлене в словосполучення, речення, а згодом і в повноцінний багатоплановий текст є найвищою одиницею мовлення, яке активно вивчалось та продовжується вивчатися вітчизняними та зарубіжними мовознавцями. На сьогоднішній день можна виокремити наступні визначення поняття «тексту»: «це мовленнєве утворення, зафіксоване на письмі» (Лінгвістичний

словник, О. С. Ахманова), «Сукупність написаних або надрукованих слів, які мають логічний, граматичний і стилістичний зв'язок між собою та утворюють зміст документа, надрукованого або усного твору» (Великий італійський словник, А. Габріеллі).

Ця стаття орієнтована на вивчення наукової проблеми визначення поняття «знаку» та опису середньовічного сприйняття світу на базі роману «Ім'я рози», написаного італійським письменником-медієвістом, філософом та вченим-семіотиком У. Еко. Новизна даного дослідження полягає у зацікавленості до семіотики, науки про знаки, та у підході до її вивчення через посилання до філософії доби Середньовіччя.

Актуальність дослідження визначається неоднозначністю подання поняття «знака» та його поліфункціональністю. Знак, безсумнівно, викликає до себе великий теоретичний і практичний інтерес. Вивчення природи та способів застосування знака допомагає краще зрозуміти складну систему лексики, особливості культури народу, в рамках якої був імплементований той чи інший знак. Будучи знавцем середньовічної епохи, У. Еко творче підійшов до вивчення цієї проблеми, обрамлюючи знак не в рамки сучасного світу, а в рамку світу XIV століття.

Знайомлячись з романом, читач глибоко занурюється в повсякденність середньовічної культури, оскільки центральною локацією, де відбуваються всі події, є бенедиктинське абатство на півночі Італії, його скрипторій та, в першу чергу, бібліотека. Бібліотека — це джерело всіх людських знань, які закарбувалися в історії за допомогою пера. Однак, доступ до неї є занадто обмежений, а отже і знання людини про світ є не для кожного.

Для вирішення поставленої проблематики будуть застосовані наступні методи:

1. Теоретичний метод: аналіз та вивчення наукової літератури, що передбачає ознайомлення з працями відомих лінгвістів і філософів про знак.

2. Аналіз знака в художньому тексті та його інтерпретація.

3. Виокремлення знака в тексті оригіналу та його порівняння зі знаком у мові перекладу. Визначення диференції між італійською та українською культурами.

Висновок. Роман У. Еко «Ім'я рози» це не просто історичний роман з детективним забарвленням, а інтертекстуальний твір, який відсилає нас до таких митців пера як Х. Л. Борхес, А. К. Дойль та дозволяє прочитати твір щонайменше на чотирьох рівнях: історичний, детективний, логіко-філософський роман та роман, що орієнтований на сучасність.

Зміївська Аліна

ХНУ імені В. Н. Каразіна (студентка)

**До питання етнічної інтерпретації населення
Красногірського біритуального могильника
салтівської культури**

Питання етнічної інтерпретації салтівської культури є надзвичайно суперечливим і не має однозначної відповіді. Красногірський біритуальний могильник на даний момент залишається одним з найбільших салтівських біритуальних могильників в басейні Сіверського Дінця, тому висвітлення питання його етнічної приналежності може пролити світло на те, який саме етно-компонент переважав на даній території.

Для виявлення характерних рис тої чи іншої культури, на думку В. М. Чернова, насамперед потрібно виділити два аспекти: культурно — господарчий та етно — культурний. При цьому великі надії покладаються на використання ретроспективного аналізу та встановлення генетичного зв'язку між культурами. При етнічній характеристиці Красногірського могильника ми схилиємось до другого аспекту, адже в його основу покладено пошук етноіндикаторів у матеріальній культурі.

Етноіндикатори на Красногірському біритуальному могильнику можна умовно розділити на 4 групи: 1- кераміка; 2- знаряддя праці; 3-прикраси; 4-зброя. Кераміці належить велике значення в визначенні етнічної приналежності археологічної пам'ятки. Найбільш аналогічні форми кераміки з Красногірського могильника ми знаходимо в Нови-Пазара, Пліски, Мадара, Зливкинської та Цимлянської групи

пам'ятників, Велико-Тарханському могильнику. Цікаво те, що на багатьох сосудах лошіння зроблено пучком трави, що є характерним для стародавньо-болгарської кераміки. Етноіндикатори 2 групи-серпи та мотижка. У 10 похованнях зафіксовано серпи двох типів: 1-стовпчиковий (№№47,246; 2-складений (№№50,89,145,167,249,254). Аналогічні серпи зустрічаються у районі Подоння, у Верхньому та Середньому Поволжі, на південно-західному Кавказі. У похованні №103 зафіксована тесло-мотижку, втулка якої повернута до ступнів ніг. Дана мотижка являє собою залізну «кельтоподібну» лопаточку з прямим робочим краєм та незамкненою втулкою. Вона насаджувалась на Г-подібне руків'я, про що свідчать знахідки аналогічних знарядь в аланських катакомбах Північного Кавказу.

Третя група представлена бляшками, застібками та підвісками. Бляшки зафіксовано у 6 похованнях (№№13,66,144,170,199,265,293) у кількості 25 штук. Бляшки, з досліджуваних поховань, є характерною прикрасою збройних ременів коней з ранньоаварських могильників. Застібки у вигляді костильків зафіксовано у 5 похованнях у кількості 8 екземплярів (№№36,57,92,119,255). Здебільшого дані застібки фіксуються у болгарських похованнях. Шумова підвіска-амулет з трапецевидною основою, до якої прикріплено сім ланцюжків з бубінцями на кінцях, знайдена у похованні №189. Цей оберіг відноситься до предметів фіно-угорського типу. У четвертій групі яскравими етноіндикаторами є шаблі та кінне спорядження. На могильнику зафіксовано 6 шабел (поховання №№19,150,162,207,254,264). Такі шаблі по своїм показникам відносяться до клинків хазарського типу і датуються VIII–X ст. Аналогічні шаблі поширені серед аланських та болгарських етнічних спільнот Подоння і в кремаційних пам'ятках басейну Сіверського Дінця. Серед кінного спорядження індикатором є фігурна чумбурна підвіска (поховання №264). Їх наявність свідчить про аланський компонент етносу красногірців.

Провівши аналіз поховального інвентарю можна зробити висновок, що населення, що залишило Красногірськи й могильник являлося своєрідною «солянкою» у етнічному розрізі. Переважну більшість складали алани та болгари з невеликим вкращенням аварського та фіно-угорського елементів.

Катюк Ярослава

ДВНЗ «Університет менеджменту освіти»
(доцент кафедри філософії і освіти дорослих)

**Готовність науково-педагогічних працівників вч
до дистанційного навчання як наукова проблема
післядипломної освіти**

Сучасне суспільство нагально потребує якісного надання освітніх послуг, які б забезпечили зростаючі вимоги до споживача. Виконати таке соціальне замовлення може дистанційна освіта як закономірний етап розвитку та адаптації освіти до сучасних умов.

У методологічну основу дистанційного навчання покладено класичні принципи дидактики: природновідповідність, науковість і доступність, наочність, свідомість та активність, системність, послідовність, зв'язок теорії з практикою (О. О. Андреев, В. О. Биков, В. М. Кухаренко, В. В. Олійник, В. Л. Шевченко та ін.). Проте, дистанційне навчання має свої специфічні особливості: інтерактивність, адаптивність, гуманістичність, пріоритетність педагогічного підходу, застосування нових інформаційних технологій, вибір змісту освіти, забезпечення захисту інформації, стартовий рівень освіти, відповідність технологій до навчання, гнучкість і мобільність, економічність. За результатами нашого дослідження досить значна частина науково-педагогічних працівників ВНЗ швидко адаптуються до темпу занять, мобільні у виборі місця, часу і темпу в просуванні навчання, на високому рівні володіють навичками роботи в інтернеті, у них сформовані навички самоосвіти, також спостерігається висока інтерактивність слухачів. Серед недоліків можна виокремити наступні: обмеженість безпосереднього контакту між куратором-тьютором і колегами-слухачами, відсутність уміння чути і розуміти один одного, неможливість використання інтерактивних технологій навчання, відсутність професійної рефлексії. Виокремлені недоліки актуалізують зумовлюють необхідність розвитку психологічної готовності науково-педагогічних працівників ВНЗ до дистанційного навчання в системі післядипломної освіти.

Л. Карамушки, О. Бондарчук розглядають психологічну готовність до дистанційного навчання розглядають як особистісне утворення, що містить сукупність знань, умінь, особистісних якостей, мотивів, що забезпечують високу успішність тих, хто навчається в умовах дистанційного навчання. Підвищення рівня готовності науково-педагогічних працівників ВНЗ до дистанційного навчання може бути досягнуто шляхом надання можливостей: працювати в умовах групи чи команди, що дасть змогу глибше осмислити нові ідеї; брати на себе роль експериментатора; застосовувати набути знання в подальшому житті на практиці, моделювати реальні ситуації; гнучко використовувати ІКТ-ресурси та ін.

Майбутнє дистанційної освіти пов'язане з формуванням концепції мобільного освітнього середовища. На сучасному етапі потрібно здійснювати заходи щодо впровадження дистанційної освіти в навчальний процес, у науково-методичну роботу, спрямовану на розробку єдиного підходу до підготовки і викладання курсів з використанням технологій дистанційного навчання.

Кумонок Вероніка
НТУУ «КПІ» (студентка)

Взаємодія між офіційним сайтом НТУУ «КПІ» та його сторінками в соціальній мережі «ВКонтакте»

Постановка наукової проблеми. Можливості використання соціальних мереж та офіційних університетських сайтів університетів у навчальному процесі потребують дослідження у зв'язку з розвитком загальної інформатизації в Україні.

Новизна теми полягає у дослідженні взаємодії між офіційним сайтом Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут» та сторінками в соціальних мережах у процесі інформування студентів.

Актуальність теми: на досліджуваному прикладі можна розширити уявлення про різні сторони повсякденності вищої школи.

Мета роботи: виявити основні особливості методики інформування студентів НТУУ «КПІ», виявити можливостей більш простої та ефективної системи інформування, при взаємодії офіційного сайту НТУУ «КПІ» та соціальних мереж.

Джерельну базустановлять матеріали з https://vk.com/kpi_live, <http://kpi.ua/>, <https://vk.com/kpityv>, <https://vk.com/studradakpi>, <https://vk.com/studprofkomkpi>, https://vk.com/kpi_avtostop, <https://vk.com/vezhakpi>.

Використано загальнонаукові (аналіз, синтез, узагальнення) та спеціальні (порівняльно-історичний) методи дослідження.

Висновок. На сьогодні проблеми, які виникають у студентів щодо різних аспектів студентського життя в університеті та поза його межами, вирішуються не тільки в стінах навчальних корпусів, не тільки в адміністративних кабінетах, а й на сторінках соціальної мережі «ВКонтакте».

Досліджуючи новини, які висвітлюються на офіційному сайті НТУУ «КПІ» та соцмережі можна сказати, що у «ВКонтакте» публікуються більш актуальні новини й огляди щоденних подій. Це вакансії та можливості щодо працевлаштування, спортивні події в КПІ, новини Студентської ради та студентського життя в цілому, все, що стосується науки, винаходів і стартапів, новини про організацію великої кількості шкіл різного навчального спрямування, новини й повідомлення від адміністрації університету, важливі та екстрені сповіщення, звіти про результати діяльності Студентської ради, Студентської ради студмістечка, Профкому НТУУ «КПІ», КПІ-ТВ, арт-простору «Вежа», студентського простору Belka та ін.

Також існує безліч інформативних ресурсів, наприклад сторінка клубу дебатів НТУУ «КПІ», школа ораторського мистецтва, відкрита лабораторія електротехніки Lampra, абітурієнт НТУУ «КПІ», бюро знахідок НТУУ «КПІ», сторінка для мандрівників — «КРІавтостоп» та ін.

Головною особливістю університету НТУУ «КПІ» є те, що більшість викладачів, а також ректор та проректори є активними користувачами мережі «ВКонтакте». І тепер, щоб з'ясувати якість питання, не потрібно оббивати пороги кабінетів чи чекати відповіді на поштову скриньку, а можна обговорити справу онлайн.

Порівнюючи актуальність офіційного сайту та соціальної мережі, можна зробити висновок, що на офіційному сайті події публікуються не так оперативно, новини фільтруються, не висвітлюються проблеми студентів, бракує можливості обговорювати події та новини, а отже немає постійної взаємодії викладачів та керівництва зі студентами.

Олійник Ганна

ОНУ імені І. І. Мечникова (аспірант)

Колірна композиція намистин (за матеріалами жіночих поховань пізньосарматських могильників)

Прописними істинами є положення, що намистини завдяки своїй стандартизованості та масовості можуть бути джерелом для визначення хронології пам'яток, напрямків і характеру торговельних зв'язків, а також рівня розвитку виробництва. Однак дотримуючись твердження М. Пастуро, що: «колір — це перш за все соціальний факт. Саме суспільство «фактуалізує» колір, дає йому визначення та наділяє сенсом, конструює коди та значення, визначає його застосування та встановлює функції» можна сказати, що дослідження кольору може бути джерелом для визначення факторів, які впливають на формування норм поведінки, соціальної переваги у суспільстві.

Аналізу кольірних композицій (— це сукупність кольорових плям, які організовані з якої-небудь закономірності і розраховані на естетичне задоволення) намистин з жіночих поховань пізньосарматського часу (II–IV ст. н. е.) присвячене дане дослідження, джерельну базу котрого складають комплекси (усього 20) з території сучасних Російської Федерації, України, Республіки Молдова.

На першому етапі дослідження всі кольори намистин, що містяться у похованнях, були згруповані в 5 умовних кольорових гамм: зелену (включає усю шкалу відтінків зеленого, блакитного та синього кольорів), червону (включає усю шкалу відтінків червоного та помаранчевого кольорів), жовту (включає

усю шкалу відтінків жовтого, а також намистини з внутрішньою позолотою), чорну, білу (включає усю шкалу відтінків від прозорого до білого).

На другому етапі була проведена серіація пізньосарматських комплексів з намистинами. В результаті було виявлено 3 групи комплексів (I, II, III). До I групи увійшли 5 поховань з триколірною композицією (тріада зеленої, червоної та білої гамм), що походять з території Буджаку (Україна), а також Астраханської та Ростовської областей (РФ).

Комплекс Три брата II (к. 13, п. 1) також містить намистини триколірної композиції, але ця тріада включає гамми I і II груп (зелену, червону, чорну). Саме тому це поховання є перехідним поміж I та II групами. До II групи належать 10 поховань з території Буджаку (Україна), Ростовської, Волгоградської, Саратовської областей, а також Республіки Калмикії (РФ). В похованнях цієї групи знайдені набори намистин в колірній композиції, що зветься багатобарвність (в даній колірній композиції домінують все 5 колірних гамм).

III група включила 4 поховання, що розташовані в Ростовській, Саратовській, Челябінській областях, Республіці Калмикії (РФ). Поховання цієї групи містять намистини виконані в монохромії (в цій колірній композиції домінує один колірний тон (+ декілька сусідніх кольорів, що сприймаються як відтінки основного) + ахроматичний колір (чорний)).

Підбиваючи підсумки слід відзначити, що червона гамма присутня у всіх без винятку похованнях. В залежності від кількості кольорів і відтінків, що входять до колірної композиції намистин з жіночих пізньосарматських поховань, виділено 3 види колірної композиції: триколірна композиція (I група), багатоклірність (II) і монохромія (III). Також необхідно зазначити, що всі висловлені припущення є попередніми і потребують подальшого вивчення і розробки. Але можна стверджувати, що географічної закономірності розповсюдження колірних композицій не простежується.

Савенок Дар'я
НТУУ «КПІ» (студентка)

Низові ініціативи в НТУУ «КПІ»

Постановка наукової проблеми. Діяльність студентів-активістів є одним з найважливіших аспектів повсякденності внз. Так, у Національному технічному університеті України «Київський політехнічний інститут» (НТУУ «КПІ») низові ініціативи (НІ) стали невід'ємною складовою функціонування всіх підсистем студентського простору. Кількість таких проектів зростає, що потребує пояснення.

Новизна теми в тому, що дослідники ще не визначали, що спонукає до створення НІ.

Актуальність теми: її розкриття дасть змогу глибше зрозуміти специфіку студентської повсякденності в незалежній Україні.

Мета роботи: визначити й теоретично обґрунтувати причини появи НІ в НТУУ «КПІ».

Джерельну базу становлять огляди суті НІ в роботах Г. Новікова та Д. Столяренка, а також новини, звіти, анонси, пов'язані з НІ.

Використано загальнонаукові (аналіз, синтез, узагальнення) та спеціальні (ретроспективний, порівняльно-історичний) методи.

Висновок. Виникненню кожної НІ передувало виявлення проблеми. Так, у зв'язку з політичними подіями восени 2014 р. на території університету поширились напади на студентів, крадіжки, бійки. Звернення до правоохоронців не принесли результату, що зумовило появу «КПІохрана», яка патрулювала кампус, миттєво реагуючи на виклики.

За політичної кризи студенти застосували радикальні методи. Як результат — «КПІбори», ініціатива з метою залучити до місцевої влади людину, яка б відстоювала права студентів, вирішувала їхні проблеми. Після численних скарг на антисанітарію, високі ціни, низьку якість їжі й обслуговування в їдальнях університету і браку реакції відповідних підрозділів НІ «КПІжа» стала інформувати про це адміністрацію, вимагати усунення проблем.

Конфліктом з адміністрацією позначилась «КПВежа», коли студенти добивалися перетворення занедбаної частини одного з корпусів на арт-простір.

Для спрощення повсякденного життя діють НІ «Бюро знахідок КП», «КПХата» та «КПwork», які координуються в соцмережах.

Метою НІ є також поліпшення умов науково-дослідної діяльності. Через брак окремого простору для роботи над проектами й проведення заходів на початку 2015 р. з'явилися відкритий простір «Belka», «ІТ КП», що інформує про ІТ-події університету, відкрита лабораторія електроніки «Lampa». Особливу ланку займає НІ «Чиста поляна» — спроба облаштувати університетський сквер, врегулювати діяльність служб, що відповідають за чистоту студмістечка.

Отже, студенти самі визначають важливі для себе питання й організовуються, щоб відповісти на них. НІ НТУУ «КП» охоплюють усі сфери студентської повсякденності. Основною причиною появи НІ є те, що, за оцінкою студентів, адміністрація університету, його профільні підрозділи та офіційні студентські організації не достатньо належно виконують свої обов'язки. Найчастіше єдиною можливістю вирішити проблеми є пошук контакту з адміністрацією університету та співпраця з нею. Поява НІ стала відповіддю на конкретні проблеми, що свідчить про небайдужість, активність, відповідальність та рішучість студентів.

Сидорова Дар'я
НТУУ «КПІ» (студентка)

Особливості впливу ісламу на мистецтво книги в Арабському халіфаті

Постановка наукової проблеми. Книги — одне з найцінніших надбань людства. І в кожній країні вони мають особливості, залежно від її менталітету, культури, традицій. Особливості арабо-мусульманського книговидання не поступаються за цікавістю іншим традиціям книжкової справи. З поширенням ісламу зростає кількість книгосховищ і бібліотек, що, в свою чергу, вплинуло на підвищення освітнього рівня в цілому. Арабо-мусульманська каліграфія належить практично зберегла середньовічні традиції і в сучасній культурі.

Новизна теми полягає в тому, що науковці не приділяли достатньо уваги дослідженню розвитку книги в Арабському Халіфаті.

Актуальність теми полягає в тому, що дослідження середньовічної арабської книги допоможе детальніше вивчити причини розквіту книжкової справи в Арабському Халіфаті, а також її головні особливості.

Мета роботи: виявити впливи ісламу на книговидання.

Джерельну базу становлять зображення сторінок з арабських книг, зокрема на інтернет-ресурсі <http://waking-up.org/iskusstvo/bozhestvennyie-nachertaniya-iskusstvo-kalligrafii/>; http://www.rarebook-spb.ru/info/history_of_calligraphy/arabic_alphabet/; <http://www.1mobile.com.ru/islamic-calligraphy-wallpapers-1693753.html>; <http://arabistika.com.ua/category/арабистика/арабская-каллиграфия/> Для розширення теоретичної бази використано навчальний посібник з історії світової культури (Л. Т. Левчук; К. : Либідь, 2000).

Застосовано загальнонаукові (аналіз, синтез, узагальнення) та спеціальні (порівняльно-історичний) методи дослідження.

Висновок. Іслам безумовно вплинув на оформлення і вигляд книги у країнах Сходу від її появи по сьогодні. Оскільки ця релігія забороняє зображувати живих істот (і особливо суворо забороняла на початковому етапі), серед ілюстрацій набули

поширення рослинні орнаменти, розвинулась каліграфія, котра набула різноманітних стильових форм (дівані, магіріб, талік, насх, куф, насталік, сульс). Статус каліграфів, природно, був високий. Адже окрім них ніхто не міг проілюструвати книгу через ісламські обмеження.

На цьому тлі важливим, на нашу думку є спосіб обійти заборону на зображення живих істот, коли текст, навіть цитати з Корану, писали у формі птаха, тварини чи рослини, навіть людини. Такий стиль під назвою «тутра» чи «тамга» поширився під час правління османських султанів XVII–XX ст. Тобто в період, коли й сам іслам став менш суворим.

Шакбу'а Марія
НТУУ «КПІ» (студентка)

Українська культура часів Другої Світової війни в підручниках з історії української культури для внз

Постановка наукової проблеми. В умовах незалежної України проблема спадщини Другої Світової війни та її трактування на різних рівнях є суттєвою частиною повсякденної культури.

Новизна теми полягає в тому, що науковці не присвятили висвітленню впливу війни на українську культуру в підручниках спеціального дослідження.

Актуальність теми: її розкриття дасть змогу залучити підручники до наукового обігу як першоджерела з історії пам'яті про Другу Світову війну.

Мета роботи: порівняти, як у підручниках з історії української культури для внз висвітлюється культура УРСР під час Другої Світової війни.

Джерельну базу становлять підручники й посібники з історії української культури, видані за часів незалежності, авторами є: В. Бокань і Л. Польовий (К.: МАУП, 2002); О. Висоцький (Дн.: НМетАУ, 2009); О. Дроздова (Полтава: Б/в, 2010); колектив за ред. С. Костилюєвої (К.: Політехніка, 2010); колектив за ред. О. Павлової (К.: Центр учбової літератури, 2012); Н. Пальм (Х.:

Вид. ХНЕУ, 2013); Є. Перегуда, В. Панібудьласка та ін. (К.: КНУБА, 2010); І. Хома, А. Сова й Ж. Мина (Львів: Вид. Львівська політехніка, 2012).

Використано загальнонаукові (аналіз, синтез, узагальнення) та спеціальні (порівняльно-історичний) методи дослідження.

Висновок. Якщо розглядати підручники для вишів, видані в роки незалежної України, то можна помітити, що часто автори не зосереджують увагу на темі війни, воліючи її або пропустити, або описати, не зосереджуючись на деталях. Серед авторів були і доктори філософських наук, і звичайні викладачі, проте сам рівень підручника збігався з думкою Міністерства освіти та науки України. Не всі досліджувані підручники воно рекомендувало (решту — самі внз), проте ті, нечисленні (В. Боканя та Л. Польового, О. Павлової), виділило недарма. Там справді повніше та якісніше подано інформацію.

Щодо самого матеріалу, то майже в усіх підручниках тему війни трактували однаково, зосереджуючись на певних сферах діяльності, переважно це була літературна діяльність — практично кожен автор порушив цю тему. Також приділяли увагу науковим відкриттям, медицині, засобам масової інформації тощо. Найменше зосереджувались на музиці й театральному мистецтві.

Також стає помітним, що в роки незалежної України кожен автор прагне до об'єктивності та правдивості викладення матеріалу, що дає студентам, навіть технічних вишів, змогу якнайповніше вивчати й аналізувати історичні культурні події Другої Світової війни.

Стає помітним, в підручниках Є. Перегуди, В. Панібудьласки й А. Тропа; О. Дроздової та в підручнику О. Висоцького однаковий матеріал у розділі про війну, причому автори не посилаються один на одного. Перші дві згадані книги були видані 2010 р., третя — 2009 р. Беручи до уваги цей факт, стає зрозумілим хто насправді перший автор матеріалу. Втім, можна помітити, що різні автори все-таки трактують особливості події війни переважно по-своєму. Наприклад, у В. Боканя та Л. Польового тема війни більшою мірою висвітлюється через призму українського відродження.

Шевченко Ганна
НТУУ «КПІ» (студентка)

Стиль модерн на сторінках навчальних посібників з культурології

Постановка наукової проблеми. Щодня митці створюють тисячі полотен. Часто, приходячи до галереї мистецтв, люди не замислюються над тим, чому створено ту чи іншу картину. Важливо розуміти, що кожна з них є віддзеркаленням дійсності, яку автор пропустив через себе. В добу модерну створив панно «Благовіщення» О. Мурашко, зображуючи архангела Гавриїла і Діву Марію, осяяних світлом. М. Жук передав настрій модерну роботою «Квіти», дивлячись на яку, відчуваєш легке відчуження. А В. Максимович написав багатий на декоративність «Автопортрет».

Новизною теми є спроба розібратися в тому, як науковці пов'язують повсякденність з появою витонченого стилю модерн. Проблема розуміння першоджерел виникнення мистецтва стає все актуальнішою, бо без цього воно порожнє. Якщо дивитися на картини Обрі Бердслея поверхово, то цілком вірогідно можна замислитися над тим, чи були його думки чистими.

Мета роботи: охарактеризувати погляди авторів посібників для внз незалежної України на джерела модерну кінця XIX — початку XX ст.

Джерельною базою дослідження стали посібники П. Богуцького, В. Андрущенка, Ж. Безвершука, Л. Новоханька «Українська культура в європейському контексті» (К.: Знання, 2007), М. Заковича «Культурологія: українська та зарубіжна культура» (К.: Знання, 2007). У виданнях Берестовская Н. «Культурология» (Симферополь: Бизнес-Информ, 2003), Гриценко Т. Б., Гриценко С. П., Кондратюк А. Ю. Культурология (К.: Центр учбової літератури», 2007), «Культурология: теория та історія культури» / ред. І. Тюрменко, О. Горбула (К.: Центр навчальної літератури, 2004) і «Основи культурологии» / ред. Л. Сандюк та Н. Щубелки (К.: Центр учбової літератури, 2012) причини появи модерну не наводяться.

Застосовано такі методи: аналіз, синтез, узагальнення, ретроспективний, порівняльно-історичний. Для розширення теоретичної бази використано статтю І. Горбачової «Сторінки українського модерну. Історія та сучасність».

Висновки: виникнення стилю модерн у Європі пояснюють бажанням митців утекти від радикальних змін у суспільстві, несумісних культурою, тобто від індустріалізації, урбанізації, стандартизації, демократизації, появи масового споживача, який прагне задовольнити свої естетичні та духовні потреби незалежно від статусу. Відзначається й вплив на виникнення модерну конфлікту між піднесеними ідеалами неоромантизму й прозою життя.

Окремо підкреслюється, що на тогочасних українських майстрів значно вплинуло європейське мистецтво, про що свідчить характерність зображуваних елементів, сприйняття дійсності. Відчуття занепаду, втрата моральних критеріїв, духовний розлад: все це є причинами появи модерну, з одного боку – темної безодні повсякденності, з іншої — відчуженої зони, куди тікали митці того часу, намагаючись від цієї повсякденності сховатися. Тому можна впевнено сказати, що все, що відбувалося з художниками в той час, мало значний вплив на становлення стилю модерн. Показово, що частина авторів сприймає появу стилю як даність і не пояснює її, відразу ж пояснює саму суть модерну.

Новизною теми є спроба розібратися в тому, як науковці пов'язують повсякденність з появою витонченого стилю модерн. Проблема розуміння першоджерел виникнення мистецтва стає все актуальнішою, бо без цього воно порожнє. Якщо дивитися на картини Обрі Бердслея поверхово, то цілком вірогідно можна замислитися над тим, чи були його думки чистими.

Мета роботи: охарактеризувати погляди авторів посібників для внз незалежної України на джерела модерну кінця XIX — початку XX ст.

Джерельною базою дослідження стали посібники П. Богущького, В. Андруценка, Ж. Безвершука, Л. Новоханька «Українська культура в європейському контексті» (К.: Знання, 2007), М. Заковича «Культурологія: українська та зарубіжна культура» (К.: Знання, 2007). У виданнях Берестовская

Н. «Культурологія» (Симферополь: Бизнес-Информ, 2003), Гриценко Т. Б., Гриценко С. П., Кондратюк А. Ю. Культурологія (К.: Центр учбової літератури», 2007), «Культурологія: теорія та історія культури» / ред. І. Тюрменко, О. Горбула (К.: Центр навчальної літератури, 2004) і «Основи культурології» / ред. Л. Сандюк та Н. Щубелки (К.: Центр учбової літератури, 2012) причини появи модерну не наводяться.

Застосовано такі методи: аналіз, синтез, узагальнення, ретроспективний, порівняльно-історичний. Для розширення теоретичної бази використано статтю І. Горбачової «Сторінки українського модерну. Історія та сучасність».

Висновки: виникнення стилю модерн у Європі пояснюють бажанням митців утекти від радикальних змін у суспільстві, несумісних культурою, тобто від індустріалізації, урбанізації, стандартизації, демократизації, появи масового споживача, який прагне задовольнити свої естетичні та духовні потреби незалежно від статусу. Відзначається й вплив на виникнення модерну конфлікту між піднесеними ідеалами неоромантизму й прозою життя.

Окремо підкреслюється, що на тогочасних українських майстрів значно вплинуло європейське мистецтво, про що свідчить характерність зображуваних елементів, сприйняття дійсності. Відчуття занепаду, втрата моральних критеріїв, духовний розлад: все це є причинами появи модерну, з одного боку – темної безодні повсякденності, з іншої — відчуженої зони, куди тікали митці того часу, намагаючись від цієї повсякденності сховатися. Тому можна впевнено сказати, що все, що відбувалося з художниками в той час, мало значний вплив на становлення стилю модерн. Показово, що частина авторів сприймає появу стилю як даність і не пояснює її, відразу ж пояснює саму суть модерну.

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

- АМТ** — Акторно-мережева теорія
- АН УРСР** — Академія наук Української Радянської Соціалістичної Республіки
- БДПУ** — Бердянський державний педагогічний університет
- БТЕУ** — Білоруський торгово-економічний університет (м. Гомель)
- ВДАЧОН** — Відділ державного архіву Чернігівської області в місті Ніжині
- ВНАС** — Всеросійська наукова асоціація сходознавства
- ВУНАС** — Всеукраїнська наукова асоціація сходознавства
- ГУЛАГ** — Главное управление исправительно-трудовых лагерей, трудовых поселений и мест заключения
- ДВНЗ «Університет менеджменту освіти»** — Державний вищий навчальний заклад «Університет менеджменту освіти» (м. Київ)
- ДНУ імені О. Гончара** — Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара
- ЗНУ** — Запорізький національний університет
- ІП «ВіртуальнаПольща»** — інтернет портал «ВіртуальнаПольща (Люблін, Польща)
- ІСіМВ «Харківський колегіум»** — Інститут сходознавства і міжнародних відносин «Харківський колегіум»
- КДБ** — Комітет державної безпеки СРСР
- КНЛУ** — Київський національний лінгвістичний університет
- КНУ імені Тараса Шевченка** — Київський національний університет імені Тараса Шевченка
- КПУ** — Комуністична партія України
- НАКККМ** — Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв (м. Київ)
- НАН України** — Національна академія наук України
- НДУ імені Миколи Гоголя** — Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя
- НЕП** — Нова економічна політика

НПУ імені М. П. Драгоманова — Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова (м. Київ)

НСБ — Народні сільські бібліотеки

НТУУ «КПІ» — Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут»

НУ «КМА» — Національний університет «Києво-Могилянська академія»

НУВС — Національний університет внутрішніх справ (м. Харків)

НФаУ — Національний фармацевтичний університет (м. Харків)

ОНМУ — Одеський національний медичний університет

ОНУ імені І. І. Мечникова — Одеський національний університет

ПНПУ імені В. Г. Короленка — Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

ПНУ імені Василя Стефаника — Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника (м. Івано-Франківськ)

РАН — Російська академія наук

РСЧА — Робітничо-селянська Червона армія

РЦДЮТ Харківської районної ради — Районний центр дитячої та юнацької творчості Харківської районної ради Харківської області

СНУ імені Лесі Українки — Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки (м. Луцьк)

УАН — Українська академія наук

УНДІС — Український науково-дослідницький інститут сходознавства

УНР — Українська Народна Республіка

Харківська облСЮТур — Харківська обласна станція юних туристів

ХГАФК — Харьковская государственная академия физической культуры

ХГУ «НУА» — Харківський гуманітарний університет «Народна українська академія»

ХДС — Харківська духовна семінарія

ХНМУ — Харківський національний медичний університет

ХНПУ імені Г. С. Сковороди — Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

ХНУ імені В. Н. Каразіна — Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

ХНУМГ імені О. М. Бекетова — Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

ЦДАВОУ — Центральний державний архів вищих органів влади та управління України (м. Київ)

ЦДАГОУ — Центральний державний архів громадських об'єднань (м. Київ)

ЦК КПРС — Центральний комітет Комуністичної партії Радянського Союзу

ЦК КПУ — Центральний комітет Комуністичної партії України

ЧНУ імені Богдана Хмельницького — Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

ЧОІППО імені К. Д. Ушинського — Чернігівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені К. Д. Ушинського

ПРЕМІЇ, ЩО ВСТАНОВЛЕНІ НА МІЖНАРОДНІЙ КРАЄЗНАВЧІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ МОЛОДИХ УЧЕНИХ

Премія імені А. Ф. Луцьова. Заснована у 2004 р. художницею Н. С. Вербук на честь випускника історичного факультету ХДУ імені О. М. Горького, музеєзнавця і колекціонера, засновника дитячої музейної педагогіки Афанасія Федоровича Луцьова (1919–2004). Премія вручається за кращу наукову доповідь з питань історії мистецтв, або музеєзнавства. Премія не є грошовою, а вручається у вигляді картини з колекції художниці.

Премія імені А. Г. Слюсарського. Заснована Центром краєзнавства ХНУ імені В. Н. Каразіна у 2009 р. на честь видатного історика Слобожанщини, декана історичного факультету ХДУ імені О. М. Горького, доктора історичних наук, професора Антона Григоровича Слюсарського (1900–1980).

Премія імені Героя України, академіка П. Т. Тронька. Заснована Харківським відділенням Національної спілки краєзнавців України у 2011 р. на честь видатного історика, почесного громадянина Харкова і Харківської області, почесного доктора Харківського університету Петра Тимофійовича Тронька (1915–2011).

Фотолітопис конференції

Покладання квітів до меморіальної дошки академіка П. Т. Тронька

Відкриття пленарного засідання конференції

Учасники конференції

Учасники конференції

*Виступає начальник департаменту туризму обласного управління культури
В. Д. Холодок*

*Художниця Н. С. Вербук презентує творчу премію імені А. Ф. Луньова,
яку вона встановила за кращу доповідь у галузі вивчення мистецтва*

*Зав. кафедри історії України ХНУМГ імені О. М. Бекетова
проф. О. Л. Рябченко, презентує нові видання*

*Виступає головний бібліотекар Харківської державної наукової бібліотеки
імені В. Г. Короленка — О. М. Дмитрієва*

*Виступає заступник директора Центру краєзнавства
імені академіка П. Т. Тронька — О. І. Вовк*

*Екскурсію для учасників конференції в Музеї історії університету.
Проводить старший науковий співробітник — І. В. Калініченко*

*Засідання секції проводять доц. О. Г. Павлова
і заслужений краєзнавець України Т. М. Безрукова*

*Лауреат мистецької премії імені А. Ф. Луньова —
аспірант ХНПУ імені Г. С. Сковороди — В. О. Трубочанінов*

Наукове видання

Матеріали XXXIII-ї Міжнародної краєзнавчої конференції молодих вчених, присвяченої 100-річчю з дня народження Героя України академіка П. Т. Тронька (1915–2011)

Укр. і рос. мовами

Комп'ютерне верстання та макет обкладинки: В. О. Трубочанінов

ХНУ імені В. Н. Каразіна
пл. Свободи, 6, к. 603,
м. Харків, 61022, Україна
Тел.: (057) 707 53 85
E-mail: tronkocentr@karazin.ua
Сайт: tronkocentr.karazin.ua

